

Віталій ДУБІНА,

orcid.org/0000-0001-8196-8635

аспірант кафедри історії України та правознавства

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) dubinavitalii@ukr.net

КОРОНАЦІЯ БОЛЕСЛАВА І ХОРОБРОГО ТА ЇЇ УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

У статті аналізується історія здобуття ранньосередньовічною польською державою династії П'ястів, а зокрема князем Болеславом I, королівського титулу, та наслідків цього процесу. Розглядається роль відносин Польщі із Київською Руссю у процесі набуття Болеславом I статусу короля й впливу пізніших польсько-руських взаємин на втрату Польщею корони та на збереження польської державності. Висвітлено процес виходу на історичну арену першого польського князя Мешка I й здобуття ним значимого місця на політичній арені Центральної Європи, його входження в коло знакових володарів регіону у даний період, що сприяло зародженню серед польських правителів ідеї досягнення королівського статусу. Описано події правління князя Болеслава I Хороброго, що були частиною реалізації його планів по здобуттю корони й побудови держави, яка б відігравала домінуючу роль в регіоні. Звернено увагу на події відвідин німецьким імператором Оттоном III Гнєзна та формування польського історичного міфу про коронацію Болеслава I. Відзначено роль польсько-руського конфлікту між Болеславом I та Володимиром Великим й Ярославом Мудрим у боротьбі Польщі за розширення собі впливів у Східній Європі. Вивчено значимість київського походу польських військ 1018 р. на допомогу князю Святополку I й конструювання на основі цих подій образу Болеслава I як регіонального лідера. Проаналізовано свідчення історичних джерел про коронацію Болеслава I в 1025 році. Досліджено обставини руйнування польської держави перших П'ястів та ролі київських князів у цих подіях. Визначено символічне значення в історії регіону та України подій пов'язаних із коронацією Болеслава I, які цього року відзначають своє 1000-ліття. Зроблено висновок про те, що як сама коронація Болеслава I, так і наступна доля Королівства Польщі, у значній мірі були пов'язані із Руссю. Адже лише успішні дії на теренах Київської держави дозволили польському князю засвідчити на міжнародній арені такий рівень своєї сили та значимості, який дозволяв йому приступити до формального набуття статусу короля.

Ключові слова: Польська держава П'ястів, коронація, Болеслав I Хоробрий, Священна Римська імперія, Київська Русь.

Vitalii DUBINA,

orcid.org/0000-0001-8196-8635

Postgraduate Student at the Department of History of Ukraine and Law

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) dubinavitalii@ukr.net

THE CORONATION OF BOLESŁAW I THE BRAVE AND ITS UKRAINIAN DIMENSION

The article analyzes the history of the acquisition of the royal title by the early medieval Polish state of the Piast dynasty, and in particular by Prince Bolesław I, and the consequences of this process. The role of Poland's relations with Kievan Rus' in the process of Bolesław I acquiring the status of king and the influence of later Polish-Russian relations on Poland's loss of the crown and the preservation of Polish statehood are considered. The process of the entry into the historical arena of the first Polish prince Mieszko I and his acquisition of a significant place in the political arena of Central Europe, his entry into the circle of significant rulers of the region in this period, which contributed to the emergence among Polish rulers of the idea of achieving royal status, is highlighted. The events of the reign of Prince Bolesław I the Brave, which were part of the implementation of his plans to obtain the crown and build a state that would play a dominant role in the region, are described. Attention is drawn to the events of the visit of the German Emperor Otto III to Gniezno and the formation of the Polish historical myth about the coronation of Bolesław I. The role of the Polish-Rus conflict between Bolesław I and Vladimir the Great and Yaroslav the Wise in Poland's struggle to expand its influence in Eastern Europe is noted. The significance of the Kiev campaign of Polish troops in 1018 to help Prince Svyatopolk I and the construction of the image of Bolesław I as a regional leader based on these events are studied. The evidence of historical sources about the coronation of Bolesław I in 1025 is analyzed. The circumstances of the destruction

of the Polish state of the first Piasts and the role of the Kiev princes in these events are investigated. The symbolic significance of the events related to the coronation of Boleslaw I, which this year celebrates its 1000th anniversary, in the history of the region and Ukraine has been determined.

Key words: Polish Piast State, coronation, Boleslaw I the Brave, Holy Roman Empire, Kievan Rus.

Постановка проблеми. У 1025 році могутній правитель західнослов'янських племен об'єднаних довкола міста Гнєзна. Болеслав I пізніше прозваний Хоробрим, військові походи якого сягали Богемії, Ельби та Дніпра, був коронований на короля Польщі. Уже за два покоління існування на історичній арені князівського роду П'ястів вони добилися не лише створення доволі великої держави та засвідчення себе як важливого гравця на міжнародній арені, але й увійшли в коло королівських династій Європи. Подія, яка відмічає цього року своє тисячоліття, мала знакову в історії, адже розпочала історію Королівства Польського, яке проіснувало ледь не 800 років, символічні смисли якого впливають на свідомість польського народу й до сьогодні і у склад якого довгий час входила більша частина українських земель у переломні періоди свого існування, а королі якого одночасно були й королями України.

Вивчення подій пов'язаних із коронацією Болеслава I Хороброго у 1025 р. та контекстів її зв'язку з подіями на українських землях, а також її вплив на історію Центральної та Східної Європи, має велику вагу для сучасних українських історичних студій. Її значимість полягає як у ролі цієї події в тогочасних та майбутніх історичних процесах у регіоні, так і у її глибокому символічному змісті в інтелектуальному дискурсі, який розвивався в Польщі довкола ідеї існування Королівства польського, оформлення його історичного міфу, що й сьогодні впливає на сприйняття поляками самих-себе та їх ставлення до представників інших, а особливо сусідніх, народів.

Аналіз досліджень. Слід відзначити, що у сучасних українських історичних студіях немає жодного спеціального дослідження присвяченого цим подіям. Також в українській історіографії не існує й жодного дослідження присвяченого постаті Болеслава Хороброго та його політиці, що у свій час мала значний вплив й на історію Руської держави. Про події пов'язані із коронацією Болеслава I зазначали у своєму загальному дослідженні історії Польщі Леонід Зашкільняк та Микола Крикун (Зашкільняк, Крикун, 2002). Також дану подію згадували у ряді університетських підручників з історії південних та західних слов'ян для студентів історичних факультетів. При цьому необхідно звернути увагу, що проблема коронації Болеслава I серед польських істориків звичайно ж має дуже

багату літературу, зокрема серед таких можна відзначити найновішу публікацію авторства Пжемислава Урбаньчика (Urbańczyk, 2025). Таким чином дана публікація покликана заповнити цей відчутний пробіл в українських дослідженнях середньовічної історії Польщі та регіону Центральної і Східної Європи.

Мета статті. Метою нашого дослідження є вивчення подій пов'язаних із коронацією польського князя Болеслава I Хороброго у 1025 р., обставин, які до цього привели та наслідків. Простежити зв'язки та взаємовпливи зазначених подій із процесами що відбувалися на українських землях в епоху існування Руської держави династії Рюриковичів.

Основна частина. Друга половина X ст. знаменувалась виходом на історичну арену нового політичного утворення у Європі – Польської держави. Терени над Віслою та їх населення, які до того лише зрідка й фрагментарно згадувались у історичних джерелах, швидко й доволі несподівано стають потужним політичним центром, який почав відігравати доволі значиму роль у житті Центральної Європи. З'являючись на сторінках джерел в 960-х рр. князь Мешко, походження та попередники якого відомі лише із пізніших легенд, активно зайнявся розширенням своїх володінь з над річки Варти у центрі у містах Гнєзно та Познань, що знайшло своє відображення навіть у записках арабських мандрівників (Wyrozumski, 1999: 77). Князь, який вважається першим засвідченим в історичних джерелах представником династії П'ястів, також активно вступив й у відносини із сусідніми державами, що мали значно довшу історію існування – Чеським та Данським королівствами, Священною римською імперією. Однією із перших відомих подій його правління було хрещення князя у 966 р., що визначило специфіку подальшого цивілізаційного розвитку регіону. Сам же політичний організм, яким правив Мешко I увійшов в історію як Польща – держава, що можливо отримала свою назву від слабо засвідченого у джерелах племені полян із регіону над р. Вартою з якого можливо походив рід П'ястів і яке стало осердям довкола якого й проводилось об'єднання довколишніх західнослов'янських племен. Слід відзначити, що археологічні джерела й менш багаті на деталі писемні свідчення, вказують на доволі брутальні навіть для епохи

Середньовіччя методи приєднання територій між Одрою та Віслою, що супроводжувались збройним завоюванням, зруйнуванням майже усіх давніших племінних центрів, жорстким насадженням нової влади із князівськими намісниками й католицькою церквою та перетворенням у рабів й наступною торгівлею великою кількістю полонених, які у пізнішому потрапляли на ринки невольників від Кордови до Багдаду. Такі жорстокі методи створення держави та її панування у наступні понад пів століття призвели у пізнішому до її глибокої кризи й тимчасового припинення існування внаслідок масштабного народного повстання у 1030-х рр.. Розширення кордонів держави Мешка I призвели до його зіткнення й війн спочатку із німецькими маркграфами, а наприкінці 970-х рр.. й із самим імператором Оттоном II, натомість у другій половині 980-х рр. до агресії проти Чеської держави. Значна частина польських дослідників відстоює тезу, що Мешкові I вдалося захопити тоді Краків із цілою Малопольщею, які були частиною володінь чеського князя Болеслава II Побожного (Urbańczyk, 2024: 163–174). Також польські вчені здебільшого схиляються до не підтвердженої писемними джерелами теорії, що польський князь ще в 970-х рр. заволодів Червенськими городами над Західним Бугом й містом Перемишлем, що вже з 981 р. стали частиною Київської Русі. Активна міліарна діяльність князя супроводжувалася й жвавими дипломатичними відносинами, а зокрема й укладенням династичних шлюбів. Так ще відразу після свого хрещення Мешко одружився із чеською княжною Добровою, а після її смерті – із Одою дочкою Дітріха маркграфа Північної Марки. Свого ж старшого сина Болеслава він одружив із Юдитою, можливо дочкою володаря Угорщини Гейзи, а докладно невідому з імені дочку (знану із скандинавських саг під іменем Сигріди) за данського та норвезького короля Свена Вилобородого (Jasienica, 2007: 72). Це все дозволило Мешку утвердитись в міжнародній системі зв'язків тогочасної Європи й засвідчити про себе як про одного із важливих гравців у регіоні.

Смерть Мешка I у 992 р. призвела до короткотривалого послаблення держави полян, пов'язаного із переходом влади та її перерозподілом між нащадками князя. Однак старшому сину Мешка I Болеславу, всупереч заповіту його батька (т.зв. Dagome Iudex), що хотів розділити свою державу між своїми нащадками, а його можливо взагалі бажав позбавити спадку (Wyrozumski, 1999: 82), швидко вдалось вигнати свою мачуху Оду та двох своїх малолітніх братів, придушити

опозицію й зосередити усю владу та землі під своїм безпосереднім правлінням. Болеслав, що за своїх молодих років перебував у ролі заручника при дворі німецького імператора, був добре знайомий із особливостями західноєвропейської політики й традиціями владарювання. Тому, використовуючи свої зв'язки при імператорському дворі, він приступив до активної діяльності на ниві піднесення свого міжнародного статусу, фіналом якого мала бути згідно із його задумами коронація на короля Польщі.

У 997 рр. Болеслав I посприяв виїзду до племен прусів, із місією навернення їх у християнство, празького єпископа Войцеха із князівського роду Славніковичів, що зазнавав переслідування у себе на батьківщині. Небезпечна місія швидко закінчилася для Войцеха мученицькою смертю. Польський князь викупив рештки його тіла, перевіз у свою столицю Гнезно й започаткував його шанування як першого святого на теренах Польщі (Zakrzewski, 2006: 110–115). Використовуючи теплі відчуття імператора Оттона III до загиблого Войцеха, якого той був особистим товаришем, Болеслав I вже в 999 р. добився його канонізації. Таким чином князь добився значного зростання престижу своєї держави й до утворення Гнезненської архідієцезії, що була незалежною від німецької метрополії, чим здобув незалежність для польської церкви.

У наступному 1000 р. Оттон III, в пам'ять про свого загиблого товариша Войцеха, вирушив до Гнезна, щоб вшанувати його і поклонитися його мощам, як святого. Чим не оминув скористатися Болеслав. Слід відзначити, що сам Оттон III був особливим правителем у гроні середньовічних монархів, через що й отримав прізвисько «Диво світу». Імператор був охоплений універсалістичними ідеями й хотів зайнятися будівництвом нової всесвітньої християнської імперії на основі відроджених традицій Pax Romana й висунув своєрідний девіз свого правління – *Rrenovatio imperii Romanorum*. Таким чином саме він активно посприяв розвитку ідеї «Священності» відновленої уже представниками германських народів Римської імперії, де мала панувати єдність церковної та світської влади (у певній мірі намагаючись запозичити зразки, які панували у Візантії). Згідно із поглядами імператора у нове політичне утворення мали увійти *Germania, Italia, Galia i Sclavinia* Таким чином слов'янський світ мав бути невід'ємною і фактично рівноправною складовою цієї християнської імперії. Сам же Оттон III намагався сприяти добровільному входженню слов'янських країв у свою державу й намагався

інтегрувати їх еліти у її соціально-політичну структуру (Рапп, 2009: 79). Хоча в даному випадку слід згадати, що проти слов'ян-язичників імперські війська тоді таки вели активні збройні дії. Це все мало своїм результатом знамениті символічні події, що відбулися в столиці Польської держави Гнезні в 1000 р.

Згідно із свідченнями першого польського літописця Галла Аноніма в Гнезні Оттон III урочисто оголосив Болеслава I «другом Священної Римської імперії» та незалежним володарем й особисто поклав йому на голову свою імператорську корону, щоб закріпити таким чином новий важливий статус польського князя й союзні із ним відносини. Також імператор подарував польському правителю важливі християнські реліквії – цвях із Хреста Господнього та копію списа Святого Маврикія, що мали важливе значення у традиціях сакралізації влади (Kronika Thietmara, 2005: 78).

Для давніх польських хроністів ці дії означали піднесення Оттоном III Болеслава ледь не до рангу особи рівного йому й сприймалися як акт фактичної коронації. Галла Анонім, що писав свою хроніку за понад сто років після згадуваних подій, прямо вкладав в уста імператора слова про Болеслава: «Не гоже такого й так великого мужа називати князем або графом, наче одного із достойників, але треба славетно винести його на королівський трон й увінчати короною» (Gall Anonim, 2003: 20). Також польський хроніст стверджував, що імператор назвав князя своїм братом й співпрацівником імперії, а також другом та союзником римського народу. Ще більш яскравим виразом подібного підходу поляків до подій 1000 р. є їх описи у масштабній «Хроніці Королівства Польського» Яна Длугоша із кінця XV ст., що протягом століть й до сьогодні сприймається серед поляків, як найбільше та найвагоміше джерело з історії середньовічної Польщі. Автор прямо й не одноразово наголошує на твердженні, що саме тоді «польська держава стала королівством, а князь Болеслав був винесений понад усіх слов'янських князів», а також, що «король Болеслав був винесений на трон Королівства Польського й у цей день щасливо почалося спасення й так бажане для усіх поляків королівське правління» (Długosz, 2009: 300). Однак усі такі описи подій, що увійшли в історію як Гнезненський з'їзд, були лише польською версією уявлення про них і то пізнішою від сучасного їм сприйняття. Сучасник й свідок всього, що відбувалося у часи правління Оттона III німецький хроніст Тітмар Марзебургський, детально описуючи події подорожі імператора до Гнезна та навіть його пове-

дінку у столиці полян, не згадує про жодні його там дії політичного характеру чи таких, що могли б підняти статус Болеслава. Він розповідає про утворення Оттоном архієпископства та його церковну юрисдикцію, також зазначав про складання на церковному вівтарі в Гнезні святих реліквій (на зазначаючи які саме) (Kronika Thietmara, 2005: 78). Таким чином можна із значною долею ймовірності ствердити, що якогось, хоч й одномоментного та лише символічного, вкладання корони на голову Болеслава I скоріш за все не було й дані твердження становлять лише польську історичну легенду та політичну пропаганду, яка мала маніфестувати легальний та почесний процес здобуття польськими правителями королівського статусу. Саме такий образ розвитку подій утвердився у польській історичній свідомості й передавався із покоління до покоління й був поставлений під сумнів лише із докладним вивченням іноземних джерел, автори яких були сучасниками подій, що відбулося уже в другій половині XIX ст.. Однак дана версія та масове уявлення про неї побудує у Польщі й до сьогодні.

Однак, попри те, що сучасна історична наука ставить під сумнів традицію, яка висуває образ здобуття Болеславом I королівського статусу на т.зв. Гнезненському з'їзді у 1000 р. й щонайбільше вказує на можливе накладання імператорської корони Оттоном III на польського князя як символічного акту братерства й освячення їх союзу у рамках такої бажаної для імператора нової Римської імперії, дані події підкреслюють намагання польського правителя легітимізувати свій статус правителя у правовому просторі західноєвропейських країн, Священної Римської імперії та частини католицького світу на чолі із Папою Римським. Він активно використовував свої близькі стосунки й позитивне до нього налаштування Оттона III та папи Сильвестра II. Частиною його планів безперечно могло бути отримання корони.

Однак уже в 1002 р. сприятлива зовнішньополітична ситуація значно змінилась на негативну для Болеслава I. Причиною цього була передчасна смерть молодого, 22-літнього, імператора Оттона III й утвердження на німецькому престолі Генріха II, що не відчував симпатії до польського правителя. Додатково ситуація загострилась через агресивну політику Болеслава I, який спочатку взявся допомагати вигнаному із Чехії князю Болеславу III Рудому, що прославився своєю жорстокістю, а у 1003 р. він запросив чеського правителя до себе у Краків й там схопив його, ув'язнив й наказав осліпити. Після цього сам Болеслав вторгся у Чехію й зайняв її престол у Празі. Такі дії не могли зали-

шитись поза увагою німецького імператора, ленником якого вважалися чеські князі, а сама Чехія належала в цей час до структури Священної Римської імперії. Генріх II активно взявся за збройну інтервенцію й у 1004 р. змусив Болеслава до втечі із Праги (Szczur, 2004: 65–67). Така жорсткий розвиток подій із відкритою війною між Польщею та Імперією, що у пізнішому знову повторювалася, робили очевидною неможливість здобуття корони як з рук імператора, так й пап, які тепер, після смерті також і Сильвестра II у 1003 р. також збайдужіли до ідеї якоїсь підтримки польських правителів та їх політичних амбіцій.

Наступні майже півтора десятиліття пройшли для Болеслава у перманентних війнах із Німеччиною й у 1018 р. завершилися підписанням мирного договору. Польські дослідники, через мовчанку хроніста Тітмара, який докладно описуючи самі військові дії не згадав про умови договору, вважають, що мирні домовленості були не вельми вигідні для Німеччини й Болеславу вдалося зберегти володіння рядом здобутих територій і закріпити своє становище через шлюб з Оддою, дочкою маркграфа Еккхарда. Приспішили укладення миру події, які вимагали від князя звернення усіх його сил у другу сторону – а саме на схід, де перед ним відкривались значні перспективи, але й поставали нові ризики. Уже в 1017 р. у міжусобній боротьбі проти молодшого брата Ярослава зазнав поразки київський князь Святополк I, що був зятем Болеслава. Вигнаний із Русі князь вирушив по допомогу до Польщі. Слід відзначити, що конфлікти із Руссю виникали у Болеслава перманентно із початків його правління. Так уже в 992 р. німецькі джерела розповідають про «велику війну» Русі з Польщею, однак не згадують більше жодних деталей (Zakrzewski, 2006: 252). Скоріш за все вона знаменувалась наступом Володимира Великого й оволодіння ним ще якихось прикордонних земель й можливим походом вглиб польських земель. Стосунки між обома володарями на певний час покращились після укладення в 1012 р. шлюбного договору, за яким наслідник Володимира Святополк одружувався із дочкою Болеслава. Втім уже незабаром, через місіонерську діяльність надісланих Болеславом із його дочкою осіб, відбувся конфлікт, який призвів й до спроб Святополка, який розраховував на допомогу із Польщі, повалити Володимира. Святополк із дружиною був ув'язнений у відповідь на що Болеслав вирушив у похід на Русь. Однак, гучно названа у польській історіографії «першим походом на Київ» (Szczur, 2004: 70), кампанія завершилась нічим. По дорозі союзні полякам печеніги збунтувалися й Болеслав

наказав своїм воїнам їх винищити, й це призвело до повернення військ назад у Польщу.

Літом 1018 р. польське військо на чолі із Болеславом I, за підтримки загонів печенігів та німецьких лицарів, з присутнім при ньому Святополком, вступило на землі Русі. Розбивши у битві війська Ярослава вони вступили у Київ. Вступ у столицю його могутнього східного суперника, яку Тітмар описує як надзвичайно багатий один із провідних європейських центрів (Kronika Thietmara, 2005: 235), мав велике символічне значення. Польські легенди розповідали про встановлення польським князем прикордонних стовпів на берегах Дніпра, що мали засвідчити межі поширення його влади. Згідно із польськими джерелами, Болеслав I вислав із Києва своїх посланців до імператорів Візантії та Німеччини із звісткою про свої здобутки, чим намагався показати себе рівним із ними творцем нової імперії від Одри до Дніпра (Nowak, 2014: 130–131). Поруч із цим факт можливості посприяти утвердженню на троні могутньої Русі, що мала признаний у Європі статус однієї із провідних її держав, зручного для себе кандидата виступало свідченням особливої політичної ролі Болеслава I як регіонального лідера. Попри зрештою поразку такої політики Болеслава, що завершилась вимушеним поверненням польського князя й остаточним вигнанням Святополка із Києва, дана подія піднесла його амбіції й бажання утвердитись у сані короля. Зокрема саме після походу на Київ були викарбувані монети із написом BOLEZSLAVVS REX, що є свідомою презентації Болеславом себе у новому статусі, який, втім, тоді ще не був формалізований (Wyrozumski, 1999: 100). Таким чином слід відзначити, що саме факт хоч і тимчасового, але встановлення певного контролю над Руссю, означав не лише зріст політичного авторитету, але й дозволяв правителю претендувати на піднесення свого становища в ієрархії монархів *de jure*.

Врешті сприятливі обставини для здобуття корони знову відкрилися перед Болеславом у 1024 р., після того як у квітні та липні відповідно померли ворожі до нього папа Бенедикт VIII та імператор Генріх II. Священна Римська імперія на певний час занурилась у боротьбу за владу, новий же папа Іоанн XIX був до вступу на Престол Святого Петра світською людиною, якого можна було задобрити багатими дарами.

Таким чином у 1025 р. відбулося так довгоочікувана Болеславом подія – коронація. Обставини, що її супроводжували на жаль взагалі не були зафіксовані у джерелах й сам її факт знай-

шов своє відображення лише у кількох тогочасних німецьких джерелах, що підтверджує його реальність. Так у біографії німецького імператора та короля Конрада II її автор Віпон згадував: «В цей самий рік, який я раніше назвав [1025], слов'янин Болеслав, князь поляків, здобув на шкоду короля Конрада королівські інсигнії та королівський титул». Наступна згадка міститься у Корвейських анналах: «У цьому році на короля був помазаний слов'янин Болеслав, але невдовзі після цього помер» (Віпон, 2021: 35). І зрештою найбільше уваги коронації Болеслава I присвятив автор Кведлінбургських анналів, де сказано: «Болеслав, князь Польщі, дізнавшись про смерть імператора-августа Генріха, утішився до глибини душі й наповнився отрутою гордині настільки, що бездумно прийняв помазання й вдягнув на себе корону. Але за це нахабство й наглість його душі незабаром настала Божа кара. Адже у близький час його досягла сумна смертна кара. Після же нього Мешко, його старший по народженню син, охоплений не меншою гординою, розлив отруту високомірства в ширину й вдалечінь» (Немецкие аннали, 2012: 88).

Таким чином наведені фрагменти є єдиними свідченнями про коронацію Болеслава I, при чому жодне польське джерело не згадує про цю подію. У даному випадку слід відзначити, що польських літописів із першої половини XI ст. немає і найбільш рання хроніка, яка з'явилася на польських землях, належала т.зв. Галлу Аноніму й була написана лише через століття після цих подій й відображала уже перекази та уявлення про них, що сформувалися у пам'яті нащадків, або запозичені із Анналів Краківської капітули. У цій «Польській хроніці», як і в усіх пізніших польських джерелах, розповідається уже лише про події Гнзненського з'їзду 1000 р. із якими поляки XII ст. пов'язували появу Королівства Польського. Відсутність доступу до достовірних, сучасних подіям 1025 р., джерел, але знаючи про королівський статус Болеслава I, зумовили приписування коронації до подій Гнзненського з'їзду, про які польський літописець міг здобути більше інформації.

Дані свідчення прямо вказують на коронацію Болеслава I, що відбулась всупереч волі Священної Римської імперії. Чи відбулося це із санкції Папи римського – питання залишається відкритим, адже ніяких вказівок у джерелах на це немає. Опосередкованим аргументом на цю користь може слугувати лише доволі швидко призначення іншими державами цього статусу польських правителів. Однак це сталося уже за наступних поколінь, адже сам Болеслав I уже в цьому ж 1025 р.

помер. Оцінки німецьких хроністів відображають бачення імператорським двором цієї події як не лише такої, що суперечила інтересам Імперії, але й нелегітимної. Таким чином польський правитель міг і сам себе коронувати, на що вказують й згадки про «гординю», до якої вдався уже й син та наступник першого польського короля.

25 грудня 1025 р. Мешко II був коронований на короля Польщі архієпископом гнзненським Іполитом. У наступні ж роки новий правитель Польщі втрутився у внутрішні конфлікти в Німеччині, що потягнуло за собою відповідь імператора Конрада II, який уже в 1031 р. розбив Мешка. Цими клопотами скористався його брат Безприм, який заручився допомогою руських князів Ярослава Мудрого та Мстислава. У цьому ж 1031 р. вони здійснили похід на захід, повернули захоплені в 1018 р. Болеславом Червенські городи, вторглися в глиб Польщі й посадили Безприма на польському троні (Літопис Руський, 1989: 87). Мешку довелося втікати у Чехію, де він був схоплений й з наказу князя Олдржиха, у помсту за осліплення Болеславом I чеського князя Болеслава III Рудого, кастрований. У цей же час правління Безприма розпочалося із того, що він відіслав польські коронаційні регалії імператорові, що означало зречення від королівського статусу й піддання під владу Імперії (Szczur, 2002: 79).

Наступні, після загибелі в 1032 році Безприма, роки знаменувались великим народним повстанням, що повалило не лише владу П'ястів та нав'язаних ними державних структур, але й католицької церкви та поверненням населення до язичництва. Таким чином побудована шляхом брутального завоювання й насадження цілком чужої племінним структурам окупаційної влади, із князівськими намісниками, військовими гарнізонами та силовим наверненням у християнство, у момент послаблення володарів відразу зазнала руйнування ненависних структур. Майже десятиліття знадобилося наступнику Мешка II, його сину Казимиру, щоб відновити свою владу на теренах Польщі. Повернення князя, що уже не претендував на королівський статус, вдалося досягнути лише з допомогою Німеччини та Русі. Саме Ярослав Мудрий відіграв ключову роль у реставрації панування роду П'ясті у Польщі, здійснивши похід на терени найбільшої бунтівного краю – Мазовша – й розгромив його правителя Маслава. Союз із Руссю, а фактично її патронат над Казимиром, що пізніше був прозваний «Відновителем», був скріплений його одруженням на сестрі Ярослава Марії Добронезі (Szczur, 2004: 105–106). Повернутися до королівського статусу вдалося

у 1076 р. Болеславу II Щедрому, однак лише до свого вигнання із Польщі в 1079 р. Наступні правителі Польщі змушені були задовольнятися лише князівським титулом. Лише після періоду удільної роздробленості й у 1320 р. відбулася коронація князя Владислава на короля Польщі. Невдовзі після відновлення Королівства Польського та його об'єднання у його склад увійшли й перші українські землі Галицько-Волинської держави, що також уже тоді мали статус королівства. Таким чином починаючи із Казимира III правителями українських земель стають королі із династії П'ястів. Попри зміни монарших родів значна частина сучасної України аж до 1793–1795 рр. була у під владою королів, традиція влади яких сягала 1025 року.

Висновок. Таким чином, як сама коронація Болеслава I, так і наступна доля Королівства

Польщі, у значній мірі були пов'язані із Руссю. Адже лише успішні дії на теренах Київської держави дозволили польському князю засвідчити на міжнародній арені такий рівень своєї сили та значимості, що дозволив йому приступити до формального набуття статусу короля. У наступному військові дії руських володарів проти Польщі призвели до втрати П'ястами, як авторитету значної сили у регіоні, так і самої корони. Стабілізація ж Польщі у ранні королівств у XIV ст. також у значній мірі була пов'язана із виходом її на рівень регіональної потуги, через оволодіння значними іноетнічними територіями, а саме землями Галицько-Волинського князівства. Існування Корони Польської, що цього річ відзначає своє 1000-ліття, має вагоме символічне значення для геополітичного розвитку усієї Центральної та Східної Європи, частиною якої була і Україна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зашкільняк Л.; Крикун М. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 752 с.
2. Urbańczyk P. Co się stało w 1025 roku? Poznań: Zysk i S-ka, 2025. 144 s.
3. Wyrozumski J. Wielka historia Polski. Dzieje Polski piastowskiej. VIII wiek – 1370. Kraków: Fogra, 1999. 400 s.
4. Urbańczyk P. Korzenie Polski. Warszawa: PWN, 2024. 320 s.
5. Jasienica P. Polska Piastów. Warszawa: Prószyńska i S-ka, 2007. 544 s.
6. Zakrzewski S. Bolesław Chrobry Wielki. Kraków: Universitas, 2006. 456 s.
7. Рапп Ф. Священная Римская империя германской нации. Санкт-Петербург: Евразия, 2009. 428.
8. Kronika Thietmara. Kraków: Universitas, 2005. 440 s.
9. Gall Anonim. Kronika polska. Wrocław: Ossolineum, 2003. 182 s.
10. Długos J. Roczniki czyli Kronika sławnego Królestwa Polskiego. Księga I-II. Warszawa: PWN, 2009. 450 s.
11. Szczur S. Historia Polski. Średniowiecze. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2004. 676 s.
12. Nowak A. Dzieje Polski. T.1. Do roku 1202. Skąd nasz ród. Kraków: Biały Kruk, 2014. 384 s.
13. Випон. Деяния императора Конрада II. Императоры Священной Римской империи в хрониках и деяниях XI – XII веков. Санкт-Петербург: Евразия, 2021. С. 6–75.
14. Немецкие анналы и хроники X – XI столетий. Москва: Русский Фонд Содействия Образованию и Науке, 2012. 560 с.
15. Літопис Руський. Київ: Дніпро, 1989. 592 с.

REFERENCES

1. Zashkilniak L.; Krykun M. (2002) .Istoriia Polshchi. Vid naidavnishykh chasiv do nashykh dniv [History of Poland. From ancient times to the present day] Lviv: LNU im. I. Franka, [in Ukrainian].
2. Urbańczyk, P. (2025). Co się stało w 1025 roku? [What happened in 1025?] Poznań: Zysk i S-ka. [in Polish].
3. Wyrozumski, J. (1999). Wielka historia Polski. Dzieje Polski piastowskiej. VIII wiek – 1370. [The Great History of Poland. History of Piast Poland. 8th Century – 1370.] Kraków: Fogra. [in Polish].
4. Urbańczyk, P. (2024). Korzenie Polski. [The Roots of Poland]. Warszawa: PWN. [in Polish].
5. Jasienica, P. (2007). Polska Piastów. [Piast Poland]. Warszawa: Prószyńska i S-ka. [in Polish].
6. Zakrzewski, S. (2006). Bolesław Chrobry Wielki. [Bolesław the Brave and the Great] Kraków: Universitas. [in Polish].
7. Rapp F. (2009). Sviashchennaya Rymskaya imperiya hermanskoi natsii [Holy Roman Empire of the German Nation]. Sankt-Peterburh: Evrazia [in Russian].
8. Kronika Thietmara (2005). [Thietmar's Chronicle] Kraków: Universitas. [in Polish].
9. Gall Anonim (2003). Kronika polska. [Polish Chronicle]. Wrocław: Ossolineum. [in Polish].
10. Długos, J. (2009). Roczniki czyli Kronika sławnego Królestwa Polskiego. [Annals or Chronicle of the famous Kingdom of Poland.] Księga I-II. Warszawa: PWN. [in Polish].
11. Szczur, S. (2004). Historia Polski. Średniowiecze [History of Poland. The Middle Ages]. Kraków: Wydawnictwo Literackie. [in Polish].
12. Nowak, A. (2014). Dzieje Polski. T.1. Do roku 1202. Skąd nasz ród [History of Poland. Vol. 1. To the year 1202. Where does our family come from]. Kraków: Biały Kruk. [in Polish].

13. Vipon. (2021). Deyaniya imperatora Konrada II [Deeds of Emperor Conrad II] Imperatory Svyashchennoy Rimskoy imperii v khronikakh i deyaniyakh XI – XII vekov. Sankt-Peterburg: Yevraziya. 6–75. [in Russian].
14. Nemetskie annaly i khroniki X – XI stoletij (2012). [German annals and chronicles of the 10th – 11th centuries] Moskva: Russkij Fond Sodeistvya Obrazovaniu y Nauke. [in Russian].
15. Litopys Ruskyi (1989). [Chronicle of Rus]. Kyiv: Dnipro [in Ukrainian].